

УДК 657.1

## ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Васільєва Л.М., Мостипака В.Р.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

У статті узагальнено теоретичні підходи щодо категорії «організація бухгалтерського обліку». Уточнено економічну сутність понятійного апарату щодо дефініції «організація бухгалтерського обліку». Розглянуто та охарактеризовано етапи організації бухгалтерського обліку. Визначено складові організації бухгалтерського обліку. Сформульовано основні передумови раціональної організації бухгалтерського обліку.

**Ключові слова:** бухгалтерський облік, підприємство, принципи, організація, основи.

**Постановка проблеми.** Для того, щоб бухгалтерський облік міг забезпечити реалізацію поставлених перед ним завдань його необхідно належним чином організувати. Слід зазначити, що не можна настільки складну систему як бухгалтерський облік організувати виходячи з досвіду сформованих стереотипів, коли вона залежить від знань і умінь окремих працівників, а також особливостей функціонування підприємства. Недооцінка організаційного аспекту обліку тягне за собою, як правило, неузгодженість між системою інформації та системою управління підприємством.

Здійснення основних принципів організації роботи бухгалтерського апарату на основі раціонального побудови облікового процесу забезпечує чіткість виконання бухгалтерських робіт, впорядковує діяльність кожного з працівників, підвищує

їх персональну відповідальність за стан обліково-аналітичної роботи на закріплених за ними ділянках. Це в свою чергу значно прискорює підготовку об'єктивних даних про результати виробничо-фінансової діяльності підприємства та підвищує їх достовірність з метою розробки більш обґрунтованих управлінських рішень.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженню теоретичних аспектів організації бухгалтерського обліку на підприємстві присвячені праці вітчизняних вчених, насамперед, Ф.Ф. Бутинця [7], Л.М. Васільєвої [1, 2], О.П. Войналович [3], М.В. Кужельного [4, 5], С.О. Левицької [5], В.С. Леня [6], Т.М. Сльозко [8] та ін.

**Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.** Разом з тим, недостатньо висвітленими залишаються окремі питання пов'язані із визначенням основних передумов

раціональної організації бухгалтерського обліку, що і зумовлює актуальність даного дослідження.

**Мета статті.** Метою статті є узагальнення теоретичних підходів щодо категорії «організація бухгалтерського обліку», уточнення економічної сутності понятійного апарату щодо дефініції «організація бухгалтерського обліку», визначення основних передумов раціональної організації бухгалтерського обліку.

**Виклад основного матеріалу.** Питання раціональної організації обліку набуває ще більшого значення в даний час, коли відбувається активний пошук більш досконалих організаційних форм управління, впровадження нового порядку планування та економічного стимулювання діяльності підприємства, перегляд застарілих та введення нових критеріїв оцінки його функціонування, що обумовлено розвитком ринкових відносин. Все це вимагає більш чіткої та гнучкої організації обліку, яка б забезпечила в повному обсязі безперервно зростаючі потреби керівництва підприємства, в першу чергу інформаційні.

Як відмічає Васильєва Л.М. організація – це один із найбільш відповідальних етапів створення підприємства та підготовки його до ефективної діяльності. Для того, щоб процес організації бухгалтерського обліку відбувся, потрібно щоб власник підприємства застосував заходи, які були б направлені на забезпечення реєстрації фактів господарського життя, їх узагальнення з метою отримання необхідної інформації для складання звітності та прийняття управлінських рішень. Провести свої заходи він може лише через головного бухгалтера, якому делегує відповідні повноваження [1].

На думку Ф.Ф. Бутинця організація бухгалтерського обліку – це система умов та елементів побудови облікового процесу з метою отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства і здійснення контролю за раціональним використанням виробничих ресурсів і готової продукції. Організація бухгалтерського обліку – це цілеспрямована діяльність керівників підприємства по створенню, постійному впорядкуванню та удосконаленню системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів [7].

Так, В.С. Лень підкреслює, що організація бухгалтерського обліку – це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання і підвищення її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального й інформаційного забезпечення облікового процесу [6].

Організація бухгалтерського обліку – це комплекс заходів власника підприємства, направлених на забезпечення реєстрації фактів господарського життя, узагальнення їх з метою отримання необхідної інформації для складання звітності та прийняття управлінських рішень.

М. В. Кужельний та С. О. Левицька відмічають, що організація обліку – це «...система умов та елементів побудови облікового процесу з метою отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства, здійснення контролю за раціональним викорис-

танням виробничих ресурсів...» [5]. На думку авторів, в сучасних умовах розвитку ринкової економіки в країні являє собою «пошук раціональної системи відображення операцій і результатів діяльності з урахуванням економіко-організаційних особливостей підприємства, результати впровадження якої гарантують достовірність інформації, її повноцінність для прийняття оперативних та стратегічних рішень» [5].

На нашу думку, організація бухгалтерського обліку – це система, яка представляє собою комплекс заходів, спрямованих на раціональне поєднання елементів методу бухгалтерського обліку з метою отримання документально обґрунтованої інформації, необхідної та достатньої для прийняття керівництвом підприємства й зовнішніми користувачами управлінських рішень, як тактичного, так й стратегічного характеру.

Відмітимо, що для ефективного функціонування процесу бухгалтерського обліку в системі управління підприємством необхідно дотримуватися таких принципів: безперервність процесу, ритмічність виконання облікових робіт, паралельність виконання облікових робіт, пропорційність забезпечення інформацією, спеціалізація та кооперація при виконанні облікових робіт.

Предмет організації бухгалтерського обліку охоплює: обліковий процес; працю людей, які здійснюють облік; забезпечення достовірності обліку, контролю і аналізу.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» відповідальність за організацію бухгалтерського обліку несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Отже, суб'єктами організації бухгалтерського обліку є власник підприємства або уповноважений ним орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до установчих та інших розпорядчих документів, а також головний бухгалтер (або особа, на яку покладено обов'язки ведення бухгалтерського обліку) підприємства. Відмітимо, що суб'єкти бухгалтерського обліку – бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером або особа, на яку покладено обов'язки ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Об'єктами організації бухгалтерського обліку можуть бути: технологія облікового процесу; праця бухгалтерів; розвиток і удосконалення обліку; організаційне, технічне, інформаційне та інше забезпечення обліку.

Організація бухгалтерського обліку складається з 3 взаємозалежних етапів (рис.).

Перші два етапи – це організація технології бухгалтерського обліку, а третій – організація управління бухгалтерським обліком. Всі вони підпорядковані єдиній меті – ефективне виконання бухгалтерським обліком його інформаційної та контрольної функцій.

В результаті поетапної організації бухгалтерського обліку повинні скластися такі її елементи:

- Положення про бухгалтерську службу;
- Наказ про облікову політику;
- Положення про головного бухгалтера;
- план, схеми та графіки документообігу;

- посадові інструкції;
- організаційне, правове, методологічне, технічне забезпечення обліку;
- наукова організація праці облікового персоналу.

Сльозко Т. М. зазначає, що до передумов раціональної організації обліку на підприємстві належать вивчення: структури, особливостей технології й організації виробництва та встановлення облікових взаємовідносин бухгалтерії з оперативно відокремленими підрозділами підприємства; законодавства щодо господарської діяльності підприємства та нормативних актів, котрі стосуються побудови та порядку ведення обліку; обсягу та складу облікової інформації, необхідної для внутрішніх та зовнішніх користувачів; правильної розстановки кадрів, встановлення структури облікового апарату та розподілу обов'язків між окремими виконавцями; планування облікових робіт та їх удосконалення [8].

На нашу думку, раціональна організація бухгалтерського обліку передбачає:

розуміння і використання основних принципів та правил бухгалтерського обліку, дотримання всіх вимог, що висуваються до нього в сучасних умовах, достатньо повне застосування наукових методів та методичних прийомів бухгалтерського обліку для здійснення запропонованих функцій та рішень;

реалізація концепцій та постулатів бухгалтерського обліку, які визначають напрями розвитку теорії й допомагають зрозуміти зміст положень, правил (стандартів) бухгалтерського обліку, що забезпечує обґрунтований вибір організаційних, методичних і технічних аспектів бухгалтерського обліку та оптимізації облікової політики підприємства з метою здійснення функцій обліку;

умілий вибір оптимальної форми обліку, щоб не випустити з уваги ні змістовну, ні формальну сторону обліку;

адекватне застосування, використання механізмів (законодавчих, нормативних, інструктивних, програмних, методичних, організаційних) бухгалтерського обліку, вдосконалення його форми (структурних зв'язків, складу елементів), як способу організації змісту (відносини, накопичення і зберігання) бухгалтерської інформації;

формування раціональної структури бухгалтерського обліку, якісне проведення проектних робіт відповідно до організаційної структури підприємства;

раціоналізація реалізації нововведень й адаптація бухгалтерського обліку до міжнародних облікових стандартів;

організація оптимізації поєднання централізації й децентралізації бухгалтерського обліку в умовах економічних методів управління, колективних форм організації праці, її оплати за центрах відповідальності й сегментів діяльності, що функціонують на принципах самоокупності, самофінансування і самоконтролю;

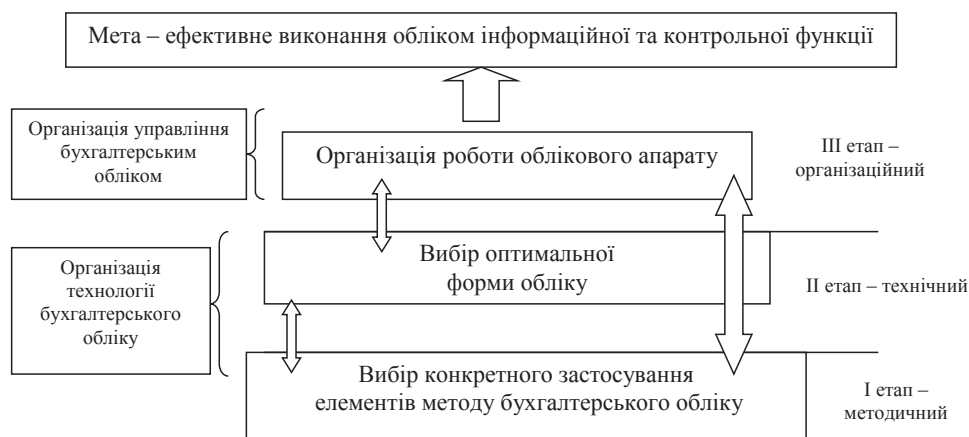
розвиток матеріально-технічної бази бухгалтерії та інших функціональних відділів підприємства; підготовка кадрів, підвищення їх кваліфікації та досвіду, ініціативності, формування нового професійного мислення й нової організаційної культури роботи бухгалтерів та інших кадрів апарату управління;

впровадження наукової організації праці, організаційних та управлінських механізмів внутрішнього регулювання роботи виконавців економічними методами й важелями впливу;

прогнозування та контроль результативності всіх заходів щодо організації бухгалтерського обліку шляхом оцінки ефективності її функціонування на підприємстві.

**Висновки і пропозиції.** 1. Проведені дослідження дали змогу уточнити економічну сутність понятійного апарату щодо дефініції «організація бухгалтерського обліку» і визначити її як систему, яка представляє собою комплекс заходів, спрямованих на раціональне поєднання елементів методу бухгалтерського обліку з метою отримання документально обґрунтованої інформації, необхідної та достатньої для прийняття керівництвом підприємства й зовнішніми користувачами управлінських рішень, як тактичного, так й стратегічного характеру.

2. Основними передумовами раціональної організації бухгалтерського обліку на підприємстві є: прийняття оптимальних обсягів і термінів отримання облікової інформації, яка необхідна для складання звітності та прийняття управлінських рішень; високий рівень загальноекономічної та спеціальної підготовки працівників облікового апарату; коректне вирішення питання про характер облікових взаємовідносин між центральною бухгалтерією та структурними підрозділами підприємства; використання в обліку сучасної обчислювальної техніки; планування організації облікового процесу тощо.



Примітка: стрілками на схемі позначені зв'язки між етапами

Рис. Етапи організації бухгалтерського обліку

**Список літератури:**

1. Васильєва Л.М. Поняття та основні передумови раціональної організації обліку / Л.М. Васильєва // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 14. – С. 31-33.
2. Васильєва Л.М. Принципи формування облікової політики // Л.М. Васильєва, Н.В. Бондарчук, Г.Є. Павлова // Інноваційна економіка. – 2013. – № 2 (40). – С. 322-324.
3. Войналович О.П. Організація бухгалтерського обліку: теоретико-методичні засади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит» / О.П. Войналович, Національний аграрний університет. – Київ, 2006. – 21 с.
4. Кужельний М. Теоретичні аспекти бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 9. – С. 32-37.
5. Кужельний М.В. Організація обліку: підручник / М.В. Кужельний, С.О. Левицька. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
6. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник / За ред. В.С. Леня. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
7. Організація бухгалтерського обліку. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» ВНЗ. / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 623 с.
8. Сльозко Т.М. Організація обліку: навч. посіб. / Т.М. Сльозко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

**Васильєва Л.Н., Мостипака В.Р.**

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

## **ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА НА ПРЕДПРИЯТИИ**

### **Аннотация**

В статье обобщены теоретические подходы к категории «организация бухгалтерского учета». Уточнено экономическую сущность понятийного аппарата по дефиниции «организация бухгалтерского учета». Рассмотрены и охарактеризованы этапы организации бухгалтерского учета. Определены составляющие организации бухгалтерского учета. Сформулированы основные предпосылки рациональной организации бухгалтерского учета.

**Ключевые слова:** бухгалтерский учет, предприятие, принципы, организация, основы.

**Vasilieva L.N., Mostypaka V.R.**

Dnepropetrovsk State Agrarian-Economic University

## **THEORETICAL ASPECTS OF THE ORGANIZATION OF ACCOUNTING IN THE ENTERPRISE**

### **Summary**

The article summarizes the theoretical approaches to the «accounting of organization» category. It clarified the economic substance of the conceptual apparatus on the definition of «accounting of organization». Examined and characterized the steps of the accounting organization. The components of the accounting organization. The basic premise of the rational organization of accounting.

**Keywords:** accounting, company, principles, organization, foundations.